

עלון דו שבועי

ענג שבת

פרשת: ויגש - ויחי

ד' בטבת ה'תשע"ב יוצא לאור ע"י העמותה להשרשת ערכים יהודיים לאומיים (שנת עשרים ושש) (1,055) עלון מס' 6 (לע"פ ת"א) לעילוי נשמת בעלי, אבינו וסבנו הרב אורי דסברג ז"ל (30.12.2011)

מועדי השבת ויגש
ער"ש מוצ"ש

יום-ט	17.25	16.09
ת"א	17.26	16.23
ח'פה	17.24	16.12
ב"ש	17.28	16.28
אילת	17.26	16.21

זמני היום והלימודים היומיים:

עלות השחר	מס' ו' (אופק ת"א)
5.06 - 5.05	
5.36 - 5.35	
6.43 - 6.42	
6.48 - 6.47	
8.26 - 8.24	
11.47 - 11.44	
12.17 - 12.14	
16.50 - 16.46	
17.40 - 17.36	

מועדי השבת ויחי
ער"ש מוצ"ש

יום-ט	17.30	16.14
ת"א	17.31	16.28
ח'פה	17.29	16.18
ב"ש	17.33	16.33
אילת	17.31	16.26

זמני היום והלימודים היומיים:

עלות השחר	מס' ו' (אופק ת"א)
5.07 - 5.06	
5.37 - 5.36	
6.43 - 6.43	
6.48 - 6.48	
8.28 - 8.26	
11.50 - 11.47	
12.20 - 12.17	
16.56 - 16.51	
17.46 - 17.41	

דף יומי: בכורות נד - ט
למנים נוספים בכל הארץ שלח את המילה "זמן" ובקשתך למספר 1315.
לדוגמה: זמן שקיעת מחר בטבריה!
את העלון ניתן למצוא באתר www.yeshiva.org.il
וגם באתר מורשת בקטגוריית עלוני שבת ב"מידע יהודי" www.moreshet.co.il
יו"ר העמותה והעורך ע"ד שמואל כהן כתובת: רח' בילוך 3, ת"א
טל: 03-5234063 - פקס: 03-5234054
דוא"ר: smulady@netvision.net.il
דפוס: אקסטרה פרינט 50-54-50 1700

מי אתה ?

בתחילת פרשת ויגש מגיעה לשיאה אחת הדרמות הגדולות במקרא. יוסף, המשנה למלך מצרים התעלל באחיו שבאים לקנות אוכל, ועכשיו הוא רוצה לקחת את בנימין לעבד. בשלב זה ניגש יהודה "לנאום של חיו". אם אכן חפץ יהודה ליצור אמיונות בלב השליט המצרי, כדי שיוכל לקבל את הצעתו להיות עבד תחת בנימין, עליו להישמר שלא להציג עצמו בעיניו כתכונן ורמאי. ואם כן, כיצד זה סוטה יהודה בנאומו מן האמת בלא מעט נקודות משמעותיות? לו היתה הסטייה רק באותם קטעי סיפור המתארים את אשר התרחש בכונן שלא בנוכחות יוסף - ניחא, אולם גם באשר לארועים שהשליט המצרי עצמו נוכח בהם, משנה יהודה באופן בולט את האמת. כבר במשפט הראשון, "אדני שאל את עבדיו לאמר היש לכם אב או אח", אינו נכון. יוסף מעולם לא שאל זאת, הם אלה שסיפרו מרצונם: "ויאמרו שנים עשר עבדיך אחים אנחנו". גם הטענה הבאה, "ותאמר אל עבדיך הורידהו אלי ואשימה עיני עליו" אינה אמת. יוסף מעולם לא ביקש בקשה כפריזית זו. לכשספרו לו האחים מרצונם על משפחתם, ביקש יוסף לבדוק את האמת בסיפורם: "בבוא אחיכם הקטן הנח... ויבחנו דבריכם האמת אתכם". יתר על כן, המשפט "ונאמר אל אדני לא יוכל הנער לעזב את אביו, ועזב את אביו ומת" לא נאמר על ידי האחים מעולם.

כיצד אפוא מעז יהודה לשקר במצב נחושה לשליט המצרי אשר גורל המשפחה כולה נתון בידו? על מנת להשיב על תמיהה זו נציע כאן בזהירות כיוון מחשבה חדש שעשוי להבהיר את הסוגיה. נראה כי האחים לא יכלו שלא לשים לב להתנהגותו המוזרה של השליט המצרי כלפיהם. מצד אחד הוא מתנכל ומתאכזר אליהם, אך מן הצד השני הוא מפתיע אותם במחווות אנושיות מתמיהות. כך למשל, את הצעתו הראשונה להשאיר את כולם במאסר ולשלוח אח אחר להביא את בנימין, הוא ממיר לפתע בהצעה שרק שמעון יישאר במצרים. יתרה מזו, הוא מצייד אותם בנדיבות באוכל, ובדרך הם מגלים להפתעתם כי הושב כספם.

בפגישתם עם השליט המצרי, הוא מביע התעניינות נוגעת ללב בגורל אביהם, "השלום אביכם הזקן אשר אמרתם העודנו חי". וכמו לא די בכך, הם מוזמנים לסעודת מלכים בה מושבים אותם "הבכר כבכרתו והצעיר כצעירתו ויתמהו האנשים איש אל רעהו". אשר על כן נראה, כי לנוכח כל התמיהות שמעלה התנהגותו של האיש, לא יהיה זה מופרך להניח כי בשלב כלשהו עולה בלב האחים החשד בדבר זהותו האמיתית של השליט המצרי. סביר להניח כי עובדת היותו נער שעלה לגדולה בנסיבות מיוחדות היתה ידועה והמעורבות הרגשית המפתיעה שלו בסיפורה של משלחת משפחה מכנען העלתה אולי את ה"רעיון המטורף" בדבר זהותו של האיש.

נדמה, כי כאשר ניגש יהודה אל יוסף ופותח בנאומו הנרגש, מקנן בליבו הרעיון הנועז כי יתכן ועומד הוא בפני אחיו יוסף. כיון שכך הוא בונה נאום מתוחכם ודו-משמע שיש בו יותר מקורטוב של הימור. ברובד החיצוני יש לדברים משמעות גם אם מדובר במשנה למלך המצרי, למרות ההאשמות הבלתי מדויקות המשולבות בו. אולם ברובד הפנימי והמשמעותי יותר, מכון הנאום אל האפשרות שאכן האיש העומד לפניו הוא יוסף אחיו.

ברובד זה דבריו של יהודה הם חץ שנון המכוון אל ליבו של האח המתנכר, כדי לאלצו להסיר את המסכה מעל פניו: "יודע אני מי אתה, יודע אני גם כי אשמים אנחנו, אך יודע אני גם כי ליבך יוצא אל אבינו הזקן שאהב אותך יותר מכל. דע לך אחי, תהא סיבת התנכרותך אשר תהא, אם תמשיך את משחק התנכרותך, אתה הורג את אבא!" ואכן דברים היוצאים מהלב נכנסים ללב אח, "ולא יכול יוסף להתאפק... ויתן את קלו בבכיו... ויאמר יוסף אל אחיו אני יוסף העוד אבי חי".

הרב יהודה גלעד, רב הקיבוץ הדתי לבאי

העלון מוקדש לזכר ולע"נ ר' דב בן אשר זליג זינגר זצ"ל נפטר ב-י"ג בטבת ה'תשס"ה. יהי זכרו ברוך!

העלון מוקדש לזכר ולע"נ ר' שמואל בן מאיר יוסף שטיינמן ז"ל נלב"ע ב-ה' בטבת תשס"ח. יהי זכרו ברוך!

העלון מוקדש לזכר ולע"נ ר' יהודה אברהם בן יעקב אליעזר פלדמן ז"ל נפטר ב-ח' בטבת תשמ"ז. יהי זכרו ברוך!

התנערות כללית מקיר לקיר של כל הציונות הדתית כולל הרבנים, מההתפרעות של קומץ נערים בבסיס צה"ל, מעידה שאלה באמת אזובי הקיר. למתפרעים מגיע עונש מחד, ומאידיך צריך לעשות הכל על מנת לעצור את התופעה. אנשי החוק ידעו מה לעשות במקרה זה, אבל עצירת התופעה צריכה להעשות דווקא בצד החינוכי. אם רוצים באמת לפתור את הבעיה יש לעקוב אחריה מלידתה, וכדאי לא להיתמם. התופעה נולדה מההתנתקות מגוש קטיף ומהשפעתה עד היום בקרב ציבור אחים גדול ומשמעותי.

אכן, פגיעה של יהודים בחיילי צה"ל היא קריאת תגר על כל הממלכה. הנביא ישעיהו מקונן: "ואמרת בלבבך, מי ילד-לי את-אלה, ואני שכולה, וגלמודה; גולה וסורה, ואלה מי גידל - הן אני נשארתי לבדי, אלה איפה הם". (מט, כא). איפה ההורים של אותו נוער אובד עצות? אין הכוונה כאן להאשם את ההורים או לתת לגיטימציה לפורעים, אבל כדי לתת את התרופה הנכונה יש לבדוק את מקור החול - ההתנתקות. קלמן ליבסקינד במעריב (כ' בכסלו 16.12.11) הוא היחיד שמצאתי שמסתכל על אותו נוער שאובד עצות מאז ההתנתקות, הוא מזמין את הקוראים לסיור מודרך בראשו של נער הגבעות שהשליך אבן על קציני צה"ל (כדאי לקרוא). וההורים - שצריכים לחנך נוער זה, הרי הם עדיין!! טרודים בריפוי הפצעים שלהם מהגירוש, בחיפוש אחרי בית מגורים ומקום עבודה. הם בעצמם צריכים להמשיך ולהאמין לממלכה. "ויגש אליו יהודה... דבר באזני אדוני", רבי שמשון רפאל הירש מסביר שיהודה פנה אל הגיונו ואל שיקול דעתו של יוסף, אל אזנו ולא אל ליבו, אל הרגש, לא לדעותיו הקדומות. גם היום הכל צריך להעשות בשיקול דעת ובהירות. בגלל שיהודה התכוון לומר דברים קשים הוא התקרב אל אזנו של יוסף, כדי שאחרים לא ישמעו, כדי שלא יראה חלילה זלזול במלכות.

את פורעי החוק צריך להעניש. את השיח הציבורי יש לנהל ובלי אלימות. את דעתו של האחר יש לכבד ואת השוויון בין המינים יש לקיים במדינה דמוקרטית.

האחרונה בין בניו הטרידה את יעקב בשעתו האחרונה. הסכסוך ביניהם ושנאת החינם שהתלוותה לכך עלו ברגשותיו. בניו נמצאים ליד מיטתו ובכל זאת הוא קורא להם: "האספו ואגידה לכם" (מט, א), וכוונתו: רק כשתהיו כולכם באסיפה אחת, באגודה אחת תתגברו על הכל ותבוא הגאולה.

כל הדיבורים על התנתקות מאחים הינה שטות ורעות רוח. הגדולה שלנו היא באחדותנו, אחדות של כל חלקי העם, דתיים וחילוניים, חרדים ונשנים. מי שמאיים על האינטרסים הלאומיים שלנו אלה אויבנו מבחוץ. יש הרבה דרכים, על פי התורה, צריך רק רצון לך ונכונות, כדי לאפשר קיום נורמלי בחברה שבה אנו חיים, לטובתנו ולטובת כל הדורות הבאים.

העלון מוקדש לזכר ולע"נ דר' אריה עזריאל אלקון ז"ל נפטר ב-ט"ז בטבת תשל"ג. יהי זכרו ברוך!

מפעל תפילין
77015 ז"ל 77
יצור בתי תפילין נסוח מהדרת בכל הנוסחאות
בדיקה תפילין ותקונים במקום עורכי בדיקת מחשב למזוזה, פרשיות וכו'
ברחוב הרב חנה שאול קליין שלי"א מ"צ בבר"ק רמת הגדה ואזור שלי"א.
לפניה, להתייעצות ולהזמנה: 09-8870673

הכהנים BREAD CAFE
כשר בהשגחת הרבנות חולון, גבעתיים ואור יהודה
סניפי הרשת:
חדש: אור יהודה: ההגנה 12, טל: 03-6045412
חולון: המרכזה 73, טל: 03-5507077
תל-אביב: יגאל אלון 126 "קופי שופ", טל: 03-6964865
גבעתיים: כורזין 5, טל: 03-5713554
ויצמן 24 "קופי שופ", טל: 03-5718348
תפוצות ישראל 6 "קופי שופ", טל: 03-5713554

מרכאת כאב ניידת: בכריסה ארצית טיפול בכאבים בשיטת: מזותרפיה
ע"י רופא מרדים בכיר, מומחה לטיפול בכאב. תגובה חיובית מתקבלת כבר לאחר 16 שעות. ללא שום השפעה שלילית!!!
אין מניעה להשתמש בשיטה זו במטופלים הסובלים ממחלות נלוות או בנשים בהריון!!!
לפרטים: ד"ר שאול זידוביץ' 05 05 281 380 דורון 052-5851115

אגם אמנות יהודית - מזכרות איכותיות לכל אירוע ושמחה

- 25 שנות איכות אדיבות
- מנחר ענק למשחות
- מנחר מפות של זמיונים לשבת ולשמחות
- מקום זה מיועד להקדשה
- מנחר גדול של ברכות בכל הנוסחים

www.agam5.co.il

דיני השבוע ומנהגיו

שבת פרשת ויגש

הפטרה: "ויהי דבר ה' אלי" (יחזקאל לז, טו).

יום המשי - עשרה בטבת, תענית ציבור.

תחילת הצום עם עלות השחר: ירושלים 5:04, ת"א 5:06, חיפה 5:06, הגולן 5:04, באר שבע 5:05, אילת 5:02.

סיום הצום: ירושלים 17:11, תל-אביב 17:08, חיפה 17:08, הגולן 17:05, באר שבע 17:12, אילת 17:12.

בשחרית אומרים סליחות. הש"ץ אומר "עננו" בין "גואל" ל"ראנו". אבינו מלכנו, קריאת התורה: "ויחל".

עשרה בטבת

עשרה בטבת הוא היום שבו החל המצור של נבוכדנצר השני מלך בבל על ירושלים, שהסתיים בחורבן ממלכת יהודה, ירושלים וחורבן בית המקדש הראשון. היום נקבע כאחד מארבעת הצומות על חורבן ירושלים ביחד עם צום גדליה, שבעה עשר בתמוז ותשעה באב. הרבנות הראשית לישראל קבעה את יום עשרה בטבת, גם כיום הקדיש הכללי לזכר הנפטרים והנרצחים בשואה שיום מותם לא נודע.

ראשית הפורענות, בעשרה בטבת היתה, שבו התחיל המצור, ובאו אנשי ירושלים במצוק עד שנפלו חומות העיר, "ובחדש החמישי בעשור לחדש... באו נבוכדנצר רב טבחים... וישרו את בית ה'... ואת כל חמות ירושלים טביב נתצו... ואת יתר האמון הגלה..." (ירמיהו נב, יב). זה היה בעשרה בטבת בסוף השנה התשיעית של צדקיהו (588 לפנה"ס על פי התארוך המקובל), וממשך שנה וחצי עד כיבוש ירושלים וחורבן בית המקדש בתשעה באב בשנה האחת עשרה לצדקיהו (שנת 586 לפנה"ס לפי התארוך המקובל). במהלך המאה הראשונה לפנה"ס, נכבשה ירושלים פעמיים ביום זה; פעם בידי פומפיוס, וחילת 63 לפנה"ס, ופעם בידי הורדוס, בשנת 36 לפנה"ס.

צום עשרה בטבת הוא מארבעת ימי הצום על חורבן בית המקדש, החמור בהם הוא תשעה באב, שצומו הוא מערב עד ערב, לעומת שלושת ימי הצום האחרים שהם מעלות השחר ועד צאת הכוכבים.

אבל מצינו חומרה מיוחדת בצום עשרה בטבת, שאין בצומות האחרים, אפילו לא בצום תשעה באב. בשולחן ערוך (אורח חיים סימן תקנ"ט סעיף ג') פסק: "כל ד' צומות הללו אם חלו להיות בשבת, נדחין לאחר השבת". אמנם בסדרי הזמנים בלוחות שלנו, שאין מקדשים את החודש על פי הראיה, אין יום עשרה בטבת חל בשבת, אבל בספר אבודרהם (סדר תפלת התעניות) כתב: "ויחלוק יש ביניהם, שארבעת הצומות הם נדחין לפעמים כשחלו בשבת, חוץ מעשרה בטבת, שאינו חל לעולם בשבת... ואפילו היה חל בשבת לא היו יכולים לדחותו ליום אחר, מפני שנאמר בו 'בעצם היום הזה' כמו ביום הכפורים (ויקרא כ"ג, כ"ח-ל). והביאו הבית יוסף (אורח חיים שם) וכתב "ולא ידעתי מנין לו זה". במנחת חינוך (מצוה שא) שלגבי הצומות האחרים פירש הנביא את החודש, אך לא את יומו - "צום הרביעי וצום החמישי וצום השביעי וצום העשירי" (זכריה ח', י"ט) - וחכמים קבעו היום בחודש. מה שאין כן לגבי עשרה בטבת, שנאמר בו מפורש (יחזקאל כ"ד, א'-ב'): "ויהי דבר ה' אלי בשנה התשיעית בחודש העשירי בעשור לחודש לאמר, בן אדם כתוב לך את שם היום את עצם היום הזה סמך מלך בבל אל ירושלים בעצם היום הזה" (וראה אור שמח הל' תעניות פ"ה ה"ז ויחזקאל הגר"ח ראש השנה י"ח, ב').

רבי יהונתן אייבשיץ הסביר ביערות דבש (ח"א דרוש ב') ע"פ אבודרהם, שעשרה בטבת הוא "יום הרע אויב בקודש לצור על עיר, ויום הבוא קשה לישראל למאד יותר מיום חורבן הבית, כי ט' הוא אינו דוחה שבת, ואילו י' טבת דוחה שבת כמו יום הכפורים. ומזה מופת כי צרה גדולה

היתה, וכל התחלות קשות, וכיון שכבר התורה הרצועה למלמלה לצור על עיר, כבר אח"כ היתה הדרך כבושה לפני אויבי עמו לעשות כאשר זממו בעוונות הרבים".

'עננו' וקריאת התורה בתענית

בתענית ציבור, בחזרת התפילה בשחרית ובמנחה קובע ש"ץ ברכה נוספת בין 'גואל ישראל' ל'ראנו' - 'עננו' וחזרת ברכה 'העונה' (לעמו ישראל) בעת צרה. וכן מוציאים ספר תורה בשחרית ובמנחה וקוראים ל"שומע תפילה" (כ"י תשא" שמות לב, יא-יד, לך, א-י). האשכנזים אף מפטרים במנחה 'דרשו ה' בהמצאו' (ישעיהו נה, ו).

יש לדעת, כי ברכת 'העונה בעת צרה' וקריאת התורה בתענית ציבור נתקנה לציבור של מתענים, עשרה, דווקא (ראה ביאור הלכה ס' תקסה ד"ה 'שאי אפשר'), אבל כשאין עשרה מתענים אין ש"ץ קובע ברכה לעצמה ואין קוראים בתורה. אבל ש"ץ אומר 'עננו' בברכת 'שומע תפילה' בלי חתימת הברכה. לגבי הקריאה בתורה: על אף שהצום יוצא ביום חמישי שהוא מהימים שקוראים בהם בתורה, קוראים בו 'ויחל' אף כשיש ששה מתענים; ואם אין 6 מתענים - קוראים בפרשת השבוע. ראה משנה ברורה ס' תקסו, ס"ק יד.

ולגבי 'עננו' עם ברכת 'העונה בעת צרה' - בצום עשרה בטבת, שהוא מדברי קבלה, קובע ש"ץ ברכה לעצמה גם כשיש שבעה מתענים. (מה שאין כן בתענית ציבור שקבעוהו בגלל סיבה כנ"ל, שצריך עשרה מתענים דווקא. ראה משנה ברורה שם.)

כשאין ש"ץ אלא מי שאינו מתענה, הריהו אומר 'עננו' ב'שומע תפילה' בלי חתימת הברכה, אך אינו אומר 'ביום צום תעניתנו', אלא 'ביום צום התענית הזה'.

עשרה בטבת - יום הקדיש הכללי

יום עשרה בטבת נקבע על ידי הרבנות הראשית לישראל כ"יום הקדיש הכללי לזכר קדושי השואה", ויום היארצייט - הזכרון לזכר נפטרים והנרצחים שיום מותם לא נודע. ביום כ"ז בכסלו תשי"א קיבלה הרבנות הראשית את ההחלטה ליום הקדיש הכללי: "יום העשירי בטבת נקבע על ידינו, ליום השנה לקהילות ישראל - אנשים נשים וטף - שניספו בהמוניהם באכזריות, בידיה הטמאות של המפלצת המאצית בגרמניה; ועשן הכבשנים, שבהם עלו על המוקד, כיסה עליהם ועל יום פקודתם. לאלה מיליוני החללים, שאין סמוכים לקביעת יום מותם, יום זה קודש לזכרם ולעילוי נשמותיהם הזכות והטהורות. דינו של יום זה, יום העשירי בטבת, לבניהם ולקרוביהם, כדינו של יום המיתה - לאמירת קדיש, ללימוד משניות ולהדלקת אור נשמה. ולכל יהודי באשר הוא שם, קדוש היום הזה לזכר רבבות בתי אבות והמשפחות שנשמדו כליל ללא השאר שריד ופליט; וגואלם הוא בית ישראל כולו. ועל כל אחד להדליק בליל זה אור לעשירי בטבת, נר נשמה בביתו, ומי שאין הוריו בחיים ישתתף באמירת קדיש בציבור.

שבת פרשת ויחל

הפטרה: "ויקברו ימי דוד" (מלכים א' ב, א). יום חמישי, י"ז בטבת - יום ראשון למנהג תענית שובבים".

שובבים ת"ת

ראשי תבות של שמונה פרשיות השבוע: שמות, וארא, בא, בשלח, יתרו, משפטים, תרומה, תצוה. מנהג יראים, חסידים ואנשי מעשה, שבשנה מעוברת שהחורף שלה ארוך בחדש יותר משאר השנים, הם מתענים שמונה תעניות, כל יום חמישי מן השבועות שקוראים בהם את הפרשיות שובבים ת"ת. הואיל ויש בין תעניות בה"ב של מרחשון ובה"ב של אייר הפסק של יותר מחצי שנה. ותעניות בה"ב באות לכפרה על כל העם מחטאתיהם, אחת בחצי שנה, לכן באות תעניות

אלה לכפר על חודש העיבור שהוא נוסף על חצי שנה. ועיקר מה שהם מתענים הוא, שיפרו ישראל וירבו ולא תפיל אשה עוברת, לכן קבעו התעניות ביום חמישי שנבראו בו הדגים ונאמרה בהם הברכה "פרו ורבו" ובהם מברכים תמיד "וידגו לרוב".

סדר התעניות מתחיל בפרשת שמות שבה כתוב: "וכאשר יענו אותו כן ירבה וכן יפרוץ", ונגמר בפרשת תצוה שהוא גמר הצווי על מלאכת המשכן שעל ידו הקב"ה שוכן בתוך בני ישראל וע"י שכינת כבודו הם מתברכים.

לא מתענים בראש חודש ולא בט"ו בשבט, ואם הם חלים בימי חמישי דוחים התענית לשבוע שקוראים בו פרשיות ויקהל פקודי, ולא לפרשת כי תשא שיש בו מעשה העגל והוא קטגוריה על ישראל, ואין עושים סגוריה בשעת קטגוריה (ספר התודעה ל"אליהו כי טוב").

"חזק"

כתב בשולחן ערוך (אורח חיים סימן קמו סעיף ד), ש"אין צריך לעמוד מעומד בעת שקורין בתורה", והרמ"א כתב שם ש"יש מחמירין ועומדין", ובמשנה ברורה (שם ס"ק ט) הביא פוסקים שהכריעו כדעה בראשונה, שאין חובה לעמוד בשעת קריאת התורה, אך כמוכח יש בזה משום הידור. מקובל הוא בקרב הקהל, כי נוהגים לעמוד בקריאות מסוימות, וכן בסיומי החומשים.

מאחר שאין להבחין בין קריאה לקריאה, כאילו קריאה שעומדים בה יש בה חשיבות יתירה, והרי אין מקום להעדיף חלק מסוים בתורה על פני שאר דברי התורה. מוטב לעמוד לפחות בכל העליה, שבה הפסוקים שנוהגים לעמוד בהם. ולגבי פרשתנו - טוב לעמוד מתחילת הקריאה לעולה האחרון, שבו מסיימים את החומש. העולה האחרון לקריאת הסיים לא יאמר עם הקהל "חזק חזק ונתחזק", כדי לא להפסיק לפני הברכה.

על משפט וכלכלה בפרשה

מנחם דסברג

"וילקט יוסף את כל הכסף הנמצא בארץ מצרים ובארץ כנען בשבר אשר הם שוברים" (מז"ד). הפשטות הגאונית שהיתה בבסיס עצתו של יוסף לפרעה היתה, לקנות מאנשי מצרים את תבואת שדותיהם בשנות השובע, כאשר מחיר התבואה היה זול ביותר עקב ריבוי התבואה בשוק, לאור את התבואה במחסנים ואחר כך למכור אותה ביוקר בשנות הרעב. באופן זה הצליח יוסף להרוויח ולאסוף כמעט את כל הרכוש הפרטי המצרי לתוך אוצרותיו של פרעה.

חז"ל הטילו מגבלות על שיעור הרווח שרשאי מוכר להשתכר במכירה (בבא מציעא ז.): "המשתכר אל ישתכר יותר משתות (=שישית)". המפרשים (רש"י ורמב"ם, למשל) טוענים שהגבלה זו קיימת רק "בדברים שיש בהם חיי נפש", הכוללים את כל סוגי האוכל ("כסף משנה") או רק מאכלים חיוניים ("מגיד משנה"). כמו כן, מדובר במגבלה על הרווח הנקי, דהיינו לאחר שנוכו מהפדיון כל ההוצאות שהוציא המוכר לצורך המכירה. בנוסף, מגבלת הרווח אינה אמורה ביחס להשתכרותו של המוכר עצמו אלא ביחס למחירו בשוק. כך שאדם שקנה תבואה במחיר מסוים ולאחר מכן התייקרה התבואה - רשאי הוא למכור במחיר השוק ואף במחיר שיתן לו רווח של עד שישיית ממחירו הנוכחי וזאת למרות שמחיר זה יתן לו רווח של יותר משישית לעומת המחיר בו רכש את התבואה לפני ההתייקרות. יש שהסתפקו האם מגבלת הרווח נוהגת דוקא במוצרים שאינם שכיחים או גם באלו המצויים בשוק. (ע"פ תחומין א עמ' 455)

בדרכי חיינו

לעילוי נשמת הרב אורי דסברג ז"ל

אל תרגזו בדרך (בראשית מה/כד)

זה בודאי קורה גם לך. אתה עומד ברמזור אדום באיזושהי צומת, ורואה שברכב שלידך יושב נהג, לבדו ברכב, וצועק בקולי קולות על השמשה הקדמית שלו, כולל סימונים עצבניים בידיו. ואתה שואל את עצמך: מה עשתה לו השמשה הקדמית שלו, שהוא ככה צועק עליה וכועס עליה? עד שאתה מבין שהוא כנראה מדבר בסלולארי שלו (עם דיבורית תקנית כמובן), ואתה מגיע למסקנה שכנראה הוא כועס על בן שיחו בטלפון הנייד, ובגלל זה הוא צועק עליו וקומץ עליו את אגרופו בלהט כל כך גדול.

כתשובה לתופעה הזאת נפרד יוסף הצדיק מאחיו, טרם לכתם לבשר לאביהם המשותף ש"עוד יוסף חיי", במילים ובקשה "אל תרגזו בדרך".

ולענייננו, עניין הזה"ב (=הזהירות בדרכים): הדרך, קרי הכביש, היא שעת סכנה (וכדברי רבותינו ז"ל (מדרש בראשית רבה צא/ט): "אין השטן מקטרג אלא בשעת סכנה"), והדרך היא מקום סכנה. לכן מה צריך לעשות? לא לרגז, לא להתרגז. יכול להיות שיש לי סיבה לכעוס על מישהו, אבל זה יהיה לכל המוקדם אחרי שאצא מהאוטו. לא בזמן שאני נוהג. כרגע אני יושב מאחורי ההגה, וכולי מגויס למשימה של שמירה על החיים שלי, על החיים של הנוסעים ברכבי, ועל החיים של האנשים שמסביבי. האחריות הזאת דורשת ממני ריכוז של כל כוחות הנפש שלי למילוי משימת הנהיגה באופן הכי זהיר והכי טוב. אסור לנו לאפשר שהדרך תהיה מקום שבו רוגזים. אל תרגזו בדרך!

כל מה שיכול לעזור לי להיות רגוע ומרוכז בנהיגה שלי, כגון שיעור תורה, מוזיקה (קלאסית, חסידית, או כל מוזיקה אחרת שעושה לכם טוב בלב), תכנית רדיו מעניינת - יבורך. כל מה שעלול לעורר אצלי רגשות סוערים או היסח הדעת בזמן הנהיגה - יגונה.

אולי בגלל זה מצא חן בעיני סטיקר שאנחנו רואים לפעמים מאחורי הרכב שלפנינו:

בכביש - אל תתרגז, תתרכז!

וככל שגברה להתרכז בשבתנו מאחורי ההגה, נזכה בסייעתא דשמיא יותר מרוכזת לבריאות ולאווה, ונגיע לביתנו לשלום.

זכרו: החיים יפים, הם שווים זה"ב.

הרב **מרדכי כהן**, שדרות.

העלון מוקדש לזכר ולע"נ מרת
לביאה אסתר הנדליש ז"ל
שנפטרה בגטו ורשא ב-ט' בטבת תש"ב.
יהי זכרה ברוך!

העלון מוקדש לזכר ולע"נ
ר' **אליהו חיים כהן** ז"ל
נפטר בעשרה בטבת תשל"ב. יהי זכרו ברוך!

העלון מוקדש לזכר ולע"נ
ר' **יצחק משה קרוטהמר** ז"ל
נפטר ב-י"ז בטבת תש"מ. יהי זכרו ברוך!